

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tieteellisten ja teknisten tehtävien uudelleenjaosta ja unionin virastojen välisen yhteistyön parantamisesta kemikaalien alalla, asetukseksi kemikaaleja koskevan yhteisen tietöalustan perustamisesta ja direktiiviksi tieteellisten ja teknisten tehtävien uudelleen osoittamisesta Euroopan kemikaalivirastolle (Yksi aine, yksi arviointi –säädöspaketti)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tieteellisten ja teknisten tehtävien uudelleenjaosta ja unionin virastojen välisen yhteistyön parantamisesta kemikaalien alalla, asetukseksi kemikaaleja koskevan yhteisen tietöalustan perustamisesta ja direktiiviksi tieteellisten ja teknisten tehtävien uudelleen osoittamisesta Euroopan kemikaalivirastolle (Yksi aine, yksi arviointi –säädöspaketti) (U 21/2024 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Tove Jern, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Hinni Papponen, ympäristöministeriö
- ylijohtaja Janne Nieminen, Ruokavirasto
- ryhmäpäällikkö Kaija Kallio-Mannila, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- ylitarkastaja Virpi Virtanen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- kasvinviljelyasiamies Mika Virtanen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- asiamies Rikard Korkman, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Luonnonvarakeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Elintarviketurvallisuusliitto ry
- Kasvinsuojeluteollisuus ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Pääasiallinen sisältö

Yleisesti ottaen yksi aine, yksi arviointi -lähestymistavassa keskitytään tärkeimpiin turvallisuusarviointien tehokkuuteen, vaikuttavuuteen, johdonmukaisuuteen ja avoimuuteen vaikuttaviin tekijöihin. Lähestymistapa kattaa seuraavat osa-alueet:

- *Kemikaaliturvallisuusarviointien käynnistäminen.* Arviointien käynnistäminen synkronoidaan ja sitä koordinoidaan, ja aineet arvioidaan mahdollisuuksien mukaan ryhminä, ei yksittäin.

- *Tehtävien jakaminen.* Arviointeja suorittavien elinten vastuut jaetaan selkeästi, saatavilla olevaa asiantuntemusta ja käytettävissä olevia resursseja hyödynnetään hyvin, ja lisäksi varmistetaan hyvä yhteistyö asianomaisten osapuolten välillä.

- *Tieto.* Varmistetaan, että tiedot ovat helposti löydettävissä, käytettävissä, yhteen toimivia, turvallisia, korkealaatuisia, jaettuja ja uudelleenkäytettävissä, jotta arviointien suorittajilla on käytettävissään kaikki saatavilla olevat tiedot ilman, että tekniset tai hallinnolliset esteet haittaavat niiden käyttöä.

- *Menetelmät.* Arvioinneissa käytettävät menetelmät ovat mahdollisimman pitkälle yhdenmukaistettuja.

- *Avoimuus.* Varmistetaan, että arvioinnit suoritetaan mahdollisimman avoimesti ja että perustana olevat kemikaaleja koskevat tieteelliset tiedot ovat avoimia.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää yksi aine, yksi arvio -säädöspaketin ehdotuksia kannatettavana.

Valtioneuvosto tukee ehdotuksen tavoitetta parantaa kemikaaliturvallisuusarviointien laatimisen tehokkuutta, vaikuttavuutta, johdonmukaisuutta ja avoimuutta EU:n eri säädöksissä. Valtioneuvosto katsoo tavoitteen saavuttamisen edellyttävän EU-tasoista sääntelyä sekä virastojen välistä yhteistyötä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että uudistukset viranomaisten yhteistyön helpottamiseksi ja sat-saukset kemikaalien keskitetyn tietolustan rakentamiseen hyödyttävät paitsi kokonaisvaltaista kemikaalihallintaa myös mahdollistavat tarvittavia johdonmukaisia toimia ja kehitystä kohti EU:n vihreää siirtymää ja ilmastomuutoksen torjumista.

Valtioneuvosto kannattaa säädösvallan delegoimista komissiolle kemikaaleja koskevan tietolustan perustamiseksi ehdotuksen liitteiden I-III ja POP-asetuksen liitteiden IV ja V mukauttamiseksi tekniikan ja tieteen kehitykseen.

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2024 vp

Valtioneuvoston mukaan neuvotteluissa toimivallan siirtämisestä komissiolle POP-asetuksen jätteiden pitoisuusarvoja koskevien liitteiden IV ja V muuttamiseksi delegoiduilla säädöksillä tulisi huolehtia, että komissiolle siirrettävät toimivaltuudet ovat luonteeltaan teknisiä ja säädösvallan siirtoa koskevat asetuskohdat ovat riittävän selkeitä ja täsmällisiä. Lisäksi jatkokäsittelyssä olisi varmistettava, että kemikaaliviraston arviointikomitealla on riittävä asiantuntijuus kaikkiin siirrettäviin tehtäviin, etenkin jätteisiin, liittyen ja että komissio konsultoi jäsenvaltioita POP-asetuksen ja EU:n jätepuitedirektiivin (2008/98/EY) sekä muiden käsiteltävän asiayhteyden kannalta relevanttien asiantuntijaryhmien kautta delegoitujen säädösten valmisteluvaiheessa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

EU:n komissio antoi vuoden 2023 lopulla kolme säädösehdotusta, joiden taustalla on EU:n keskeisen kemikaalilainsäädännön toimivuustarkastus vuonna 2019. Nämä kolme säädösehdotusta muodostavat yhdessä niin sanotun Yksi aine, yksi arviointi -säädöspaketin. Säädöspaketin tavoitteet ja vaatimukset liittyvät eri EU-säädöksissä tehtävien kemikaaliturvallisuusarviointien johdonmukaisuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseen sekä kemikaalien tietopohjan vahvistamiseen ja tiedon avoimuuden lisäämiseen. EU:ssa kemikaalien turvallisuusarviointien johdonmukaisuudessa, taustalla olevan teknisen ja tieteellisen työn tehokkuudessa ja avoimuussääntöjen yhtenäisyydessä on havaittu puutteita, joiden vuoksi kemikaaleista tehtyjen arviointien tulokset vaihtelevat eri säädöksissä ja resursseja käytetään tehottomasti.

Komission ehdotus koskee myös useiden maataloudessa ja elintarviketeollisuudessa käytettävien tuotteiden, kuten rehujen, kasvinsuojeluaineiden, biosidien ja elintarviketähtäimateriaalien turvallisuusarviointeja. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että ehdotuksen tavoitteet kemikaalien käytöstä aiheutuvien riskien tunnistuksen kehittämistä ja nopeuttamisesta sekä ihmisten terveyden ja ympäristön suojelun tason parantamisesta ovat kannatettavia. Jos laadukasta tietoa yksittäisten aineiden ominaisuuksista on viranomaisten hallussa, se tulee ottaa huomioon kemikaaliarvioinneissa riippumatta siitä, mistä se on peräisin tai mikä viranomainen sen on alun perin saanut. Tällaisen tiedon tulee olla myös mahdollisimman avoimesti kaikkien saatavilla.

Säädösehdotuksella esitetään perustettavaksi myös yhteinen tietöalusta ja jaetaan tehtäviä uudelleen neljän EU:n viraston (ECHA, EFSA, EEA ja EMA) kesken. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kemikaalien keskitetyn tietöalustan rakentaminen on suuri työ, jonka toteuttaminen vaatii paljon sekä rahallista panostusta että henkilöresursseja. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää muun muassa hyvää EU-virastojen välistä yhteistyötä. Uhkana on, että jos muutokseen ei ole varattu riittäviä voimavaroja, virastot joutuvat ottamaan voimavaroja perustehtävien hoitamisesta. Tällöin viraston perustehtävien hoito, kuten käynnissä olevien turvallisuusarviointien tekeminen, voi viivästyä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että säädösehdotusten toimeenpano toteutetaan siten, ettei esimerkiksi maatalouden ja elintarviketeollisuuden kannalta tärkeiden turvallisuusarviointien tekeminen sen johdosta viivästy.

Valiokunta toteaa, että erityisesti kasvinsuojeluaineisiin liittyen ongelmana EU:ssa on erittäin hidas hyväksyntäprosessi uusille kasvinsuojeluaineille. Tämä heikentää EU:n kilpailukykyä ja mahdollisuuksia vastata ilmastonmuutoksen aiheuttamiin uusiin kasvitauti- ja tuholaisriskeihin. Maa- ja metsätalousvaliokunta on ilmatoriskien hallintaa koskeneesta valtioneuvoston selvityk-

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2024 vp

sestä antamassaan lausunnossa (MmVL 9/2024 vp — E 28/2024 vp) todennut, että muuttuviin kasvinsuojeluriskeihin varauduttaessa on tärkeää varmistaa, että erityisesti muissa EU-maissa jo hyväksytyt ja toimiviksi koettuja kasvinsuojeluaineita voidaan ottaa myös Suomessa käyttöön tarvittaessa joustavasti. *Erityisesti muissa Pohjoismaissa ja EU:n pohjoisella vyöhykkeellä tehdyt tutkimukset ja arvioinnit tulee voida ottaa nykyistä yksinkertaisemmin huomioon hyväksytessä kasvinsuojeluaineita Suomessa.*

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 7.6.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenna Simula ps
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Anders Norrback r
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Paula Werning sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Petri Huru ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina